

**STRATEGIJA ZA MLADE OPĆINE VITEZ
SA AKCIJSKIM PLANOM
2008.-2010.**

1. UVOD

Općina Vitez nalazi se u zemljopisnom središtu Bosne i Hercegovine, a grad Vitez se ugnijezdio u centralnom dijelu doline rijeke Lašve, koja se proteže od jugoistočnih padina planine Vlašić do Busovače.

Administrativno pripada Kantonu Središnja Bosna. Sa sjeveroistoka graniči s općinom Zenica, s istoka s općinom Busovača, s juga s općinom Fojnica, sa zapada s općinom Novi Travnik i sa sjeverozapada s općinom Travnik.

Jedna od najvažnijih prirodno-geografskih odlika općine je da se većina značajnijih naseljenih mjesta nalazi u Lašvanskom polju, uz važnu komunikaciju Lašva-Donji Vakuf, koja kroz općinu Vitez prolazi u dužini 12.400 metara.

Prema popisu iz 1991.godine, ovdje je živjelo 27.728 stanovnika, od čega 12.679 Hrvata, 11.471 Musliman, 1.502 Srbina, 1.362 Jugoslovena te 714 ostalih.

Današnju gospodarsku sliku Viteza dominantno određuje privatna poduzetnička inicijativa što pokazuju značajni gospodarski rezultati.

Prevladavajuća grana gospodarstva je trgovina, koja u ukupnim rezultatima poslovanja u Vitezu sudjeluje sa 71,5 %, dok se u ovome segmentu gospodarstva nalazi čak 59 % ukupnog broja uposlenih na području općine. Sve značajnije mjesto zauzimaju i proizvodne djelatnosti, kao i prerađivačka djelatnost i građevinarstvo. Današnji ukupan broj uposlenih na području općine iznosi 4.888, a što predstavlja 85% u odnosu na 1991.godinu. U stalnom porastu je i ukupan prihod gospodarskih subjekata na području općine Vitez, te broj uposlenih.

Na području općine Vitez djeluju i rade dva pravna subjekta srednje škole, pet pravnih subjekata osnovnih škola, te područni odjel Osnovne glazbene škole Jakova Gotovca iz Novog Travnika. U općini Vitez postoji i dvogodišnji studij Poslovne ekonomije i Prava koji djeluju u okviru Mostarskog Sveučilišta na ovim prostorima već deset godina.

Težnja općine je da to preraste u veleučilište, te da se stvore odgovarajući uvjeti za rad i djelovanje.

U toku je izgradnja sportske dvorane kapaciteta 2000 mjesta i 3300 m² korisnog prostora koji će omogućiti razne sportske i kulturne manifestacije, a time bar donekle riješiti problem slobodnog vremena mladih te smanjiti stopu porasta raznih ovisnosti. Bosni i Hercegovini, pa tako i općini Vitez, potrebni su obrazovani i kvalificirani mladi ljudi koji će postati odgovornim građanima/kama i preuzeti na sebe odgovornost za unapređenje životne sredine u kojoj žive. Uzimajući u obzir činjenicu da od potencijala koji u sebi nose mladi ljudi i stupnja njihove naobrazbe zavisi budućnost naše zajednice, općina Vitez želi stvoriti sredinu koja će omogućiti kvalitetan život ove populacije, ali i uticati da se mladi ljudi aktivno uključe u rješavanje svih društvenih problema. Potrebno je omogućiti mladim ljudima da predstave svoje kreativne ideje i podržati one koje doprinose unapređenju života na ovim prostorima.

2. ANALIZA STANJA

Kreiranje i razvoj omladinske politike općine Vitez temelji se na preporukama relevantnih europskih dokumenata (Europska povelja Vijeća Europe o učešću mladih u životu lokalne zajednice, Bijela knjiga Europske komisije, 11 indikatora omladinske politike Vijeća Europe i Europskog omladinskog foruma) i Rezolucije o mladima u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 12/03).

Do nedavno su resurs bile informacije, ali važne informacije sada su, zahvaljujući tehničari, dostupne svima. U doba u kojem mi sada živimo najvažniji resursi su ljudi. Ako mladi ljudi čine 1/3 populacije i to populacije koja je radno sposobna i najproduktivnija, onda je logično da se i „odrasli“ moraju baviti problemima i potrebama mladih.

Zbog svega navedenog općina Vitez je potpisala Pismo namjere (2005.godine) i priključila se mreži gradova koji sudjeluju u programu Poboljšanje položaja djece i mladih u BiH, a koji implementira Konzorcij talijanskih nevladinih organizacija.

Radi istraživanja položaja mladih u općini Vitez je izvršeno anketiranje 176 ispitanika starosne dobi od 16-33 godine, i anketiranje-intervju 14 stakeholdersa.

Ono što nedostaje, a istraživanje pokazalo kao potrebno je uspostavljanje radnog mjesta-referenta za pitanje mladih općine Vitez. Osnovni cilj jeste uspostavljanje redovne komunikacije i suradnje s omladinskim organizacijama, vijećima učenika, neformalnim grupama mladih ljudi i uspješnih pojedinaca, te drugim vladinim i nevladinim strukturama koje se bave pitanjem mladih.

Proračunom općine Vitez za 2006.godinu prvi put je planirana posebna proračunska stavka namijenjena mladima koja uključuje financiranje projekata omladinskih organizacija.

Od školske 1997/98 godine redovno se dodjeljuju stipendije studentima/cama, a od 2007/08 i stipendije učenicima/cama generacije srednjih škola.

Na području općine Vitez nalazi se sedam objekata koji su bili u funkciji društvenih domova od kojih su neki danas u funkciji a drugima predstoji faza renoviranja i stavljanja u funkciju.

Na području općine Vitez djeluju četiri omladinske organizacije:

- Udruga mladih „Enter“
- Udruženje mladih „Izvor mladosti“
- Udruženje mladih „Vizije“
- Udruženje-Centar za edukaciju mladih

Također treba naglasiti da i veliki broj drugih nevladinih organizacija se bavi problematikom mladih.

Općina Vitez ima dobru suradnju s ovim organizacijama, a članovi ovih organizacija sudjelovali su u istraživanju o potrebama mladih kao volonteri, ali i u mnogim drugim projektima.

U skladu s dogovorom koji je 2005.godine postignut između općine Vitez i GTZ-a tj.Njemačkog društva za tehničku suradnju (institucija Vlade SR Njemačke) koja u BiH između ostalog provodi projekt „Izgradnja i podrška strukturama omladinskom sektoru“ kao sastavni dio Ugovora o suradnji između Njemačke i BiH vlade, započeta je suradnja i stvoreni su preduvjeti za izradu omladinske politike.

Cilj suradnje je stvoriti sredinu koja je usmjerena ka mladima i u kojoj su mladi odgovorno uključeni u stvaranje bolje budućnosti.

Kao sastavni dio sporazuma o suradnji 2005.godine počela je obuka referenata za mlade koja je trajala 2,5 godina i odvijala se u (6) šest modula.

Krajem 2005.godine potpisan je sporazum između Općine Vitez i Konzorcija pet italijanskih nevladinih organizacija (INTERSOS, MOVIMONDO, CESVI, COSV) sa CISP-om kao vodećom organizacijom. Navedene organizacije imaju dugo iskustvo u humanitarnom radu i surađuju na planu razvoja BiH posljednjih devet godina. CISP kao nevladina organizacija, u okviru razvoja omladinske politike u BiH, ima za cilj poboljšati opće uvjete mladih u BiH kroz različite inicijative. Aktivnosti CISP-a između ostalih su: razvoj omladinske politike (institucionalno jačanje), podrška školama i društvenom sektoru (napredna obuka za nastavnike i socijalne radnike), jačanje udruženja mladih (treninzi za omladinske NVO-e iz menadžmenta i zagovaranja) i lokalni privredni razvoj (jačanje poduzetničkih vještina kod mladih).

3. PRISTUP RJEŠAVANJU PROBLEMA

Imajući u vidu nepovoljnu poziciju mladih u našem društvu, veliku stopu nezaposlenosti, neadekvatan obrazovni sustav, veliki broj mladih koji napuštaju zemlju te slabu uključenost i participaciju u društvu, općina Vitez je uz pomoć Njemačkog društva za tehničku suradnju (GTZ) provela anketno istraživanje potreba mladih. Uzorak je činilo 170 ispitanika starosne dobi od 14 do 30 godina.

Izvještaj o istraživanju potreba mladih sa područja općine Vitez predstavljao je osnovu za kreiranje omladinske politike odnosno izradu Akcionog plana za mlade.

Akcionni plan je dokument koji počiva na istraženim i analiziranim potrebama mladih u lokalnoj zajednici, na definiranim ciljevima i strategiji koja ima točno uspostavljen plan akcije što će, ko će, kako i kada uraditi da se ispune ciljevi strategije, a podložan je izmjenama u skladu sa potrebama mladih u navedenom periodu.

Globalni cilj takvog dokumenta jeste da vlasti odgovore na potrebe mladih, povećaju učešće mladih kao aktivnih i odgovornih građana, te zaštite ugrožene grupe mladih.

U skladu sa dogovorom između općine Vitez i GTZ-a i potpisanim sporazumom sa CISP-om, Općinsko vijeće je donijelo Odluku o pristupanju izradi Omladinske politike općine Vitez za period 2007.-2010.godine na sjednici održanoj 28.03.2007.godine, koja sadrži cilj, program, način i rokove za realizaciju strategije.

Nakon što je donesena Odluka Općinski načelnik je Rješenjem broj: 01-1-05-2922/07 od 10.04.2007.godine, imenovao Radnu grupu za izradu prijedloga Omladinske politike općine Vitez u sastavu:

1. Marija Grabovac- pomoćnik načelnika za društvene djelatnosti
2. dr. Mara Đukić-javna ustanova „Dom zdravlja“
3. Mario Mlakić
4. Mira Marić
5. Ivan Sajević
6. Ismet Trako

Oslanjajući se na rezultate Istraživanja o potrebama mladih sa područja općine Vitez definirane su oblasti obuhvaćene Akcionim planom:

- ZAPOŠLJAVANJE
- OBRAZOVANJE
- ZDRAVSTVO
- SLOBODNO VRIJEME, KULTURA I SPORT
- INFORMIRANJE I AKTIVNO SUDJELOVANJE MLADIH U DRUŠTVU

Za svaku od navedenih oblasti radna grupa imenuje radna tijela kojim predsjedava član imenovane radne grupe.

U radno tijelo za oblast **zapošljavanja** imenovani su:

1. Ismet Trako
2. Marija Krišto
3. Vatroslav Matić
4. Mehmed Spahić
5. Amra Šehaganović
6. Adil Fafulović
7. Lordan Iličić
8. Josip Barešić

U radno tijelo za oblast **obrazovanja** imenovani su:

1. Mira Marić
2. Haris Hurem
3. Slavica Šerbetić
4. Jelena Krišto
5. Fatima Jusić
6. Alma Varupa

U radno tijelo za oblast **zdravstva** imenovani su:

1. Dr. Mara Đukić
2. Ružica Grujo
3. Sofija Blaž
4. Munib Skopljak
5. Senada Vurm
6. Klementina Nuk-Vuković

U radno tijelo za oblast **slobodno vrijeme, kultura i sport** imenovani su:

1. Ivan Sajević
2. Sejo Šehić
3. Željko Topalović
4. Tanja Pejović
5. Admir Đelilović
6. Samra Bešić

U radno tijelo za oblast **informiranje i aktivno sudjelovanje mladih u društvu** imenovani su:

1. Mario Mlakić
2. Edin Tuco
3. Marija Grabovac
4. Katica Radman
5. Magdalena Žilić

4. OPĆI OPIS TRENUTNOG POLOŽAJA MLADIH

Nakon provedenog istraživanja o problemima i potrebama mladih na području općine Vitez, analizirajući sve instrumente i rezultate istraživanja, došli smo do osnovnih istraživanja i to:

1. Većina mladih u općini Vitez smatra da će njihova budućnost biti bolja od sadašnjosti, a veoma mali broj ih smatra da će im budućnost biti nešto gora od sadašnjosti.
2. Slobodno vrijeme koriste neplanski.
3. U našoj općini postoji potreba za prostorom za mlade, gdje bi oni mogli adekvatno koristiti svoje slobodno vrijeme i izražavati svoje kreativne mogućnosti. Potrebno je ulagati sredstva u obnovu i izgradnju omladinske infrastrukture (domova kulture).
4. Veliki problem u našoj, kao i u ostalim općinama BiH, jeste nezaposlenost mladih ljudi. U cilju poboljšanja ovakve situacije trebalo bi poduzimati mjere za razvoj lokalne privrede u cilju otvaranja novih firmi i poduzeća, stvaranjem novih radnih mjesta na kojima bi se zapošljavali mladi ljudi, privlačenjem domaćih i stranih investitora, koristiti postojeće programe za zapošljavanje mladih ljudi i omogućavanje obavljanja pripravničkog staža nakon završetka školovanja.
5. Informiranost mladih o značajnim pitanjima za njihovu budućnost je na niskom nivou. Mladi nisu dovoljno upućeni o svojim mogućnostima sudjelovanja u procesu donošenja odluka, upotrebi sredstava za kontracepciju, o negativnom djelovanju droge i alkohola itd. Potrebno je poboljšati protok informacija vezanih za mlade putem Informativnog biltena općine Vitez i općinske web-stranice, ali i organiziranjem javnih skupova na kojima se mogu dobiti povratne informacije od mladih.
6. Mladi u općini Vitez uzimaju malo učešća u radu lokalne zajednice, njihov društveni angažman je slab. Svoje aktivnosti uglavnom realiziraju kroz redovno školovanje, a određeni broj učestvuje u radu pojedinih sportskih klubova i udruženja građana. U tom smislu i sama općina bi trebala omogućiti veće učešće mladih u radu lokalne zajednice, kroz moralnu i financijsku podršku idejama i projektima mladih, kroz zapošljavanje mladih i obrazovanih ljudi na pojedinim mjestima, kroz organiziranje i financiranje radionica, seminara i programa neformalne edukacije.
7. Na području općine Vitez omladinski nevladin sektor je još uvijek nedovoljno razvijen iako se osjeća napredak i u tom segmentu. Potrebno je poticati i podržavati osnivanje omladinskih organizacija.
8. Za dugoročno i sistematsko rješavanje problema mladih potrebno je ostvariti stalnu suradnju i koordinaciju sa drugim subjektima na području općine Vitez koji se bave pitanjima mladih i nastaviti proces istraživanja problema i potreba mladih.

5. PLAN DJELOVANJA PO OBLASTIMA

5.1.ZAPOŠLJAVANJE

1. Analiza stanja

Danas u svijetu živi oko milijardu ljudi od čega 85% u zemljama u razvoju sa malo ili bez mogućnosti da dobiju dobre i kvalitetne poslove.

Zaposlenost mladih je globalni problem koji sve više zaokuplja nacionalne vlade i međunarodne organizacije. Međunarodne organizacije su usvojile nekoliko deklaracija koje se odnose na situaciju mladih ljudi:

- Milenijska deklaracija koja poziva vlade da razvijaju i implementiraju strategije koje će mladim ljudima dati realne izgleda da nađu pristojan i produktivan posao
- Rezolucija o promoviranju zapošljavanja mladih od strane Generalne Skupštine UN-a iz 2002.godine
- Smjernice Generalne Skupštine za pripremu nacionalnih pregleda i akcionih planova zapošljavanja upućene svim zemljama članicama UN-a iz 2003.godine
- Lisabonska deklaracija o politici i programima za mlade koja definira okvir za nacionalne politike mlade.

Stopa nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini registrirana od strane Službi za zapošljavanje je u 2006. godini dostigla 45,5%, a rezultati istraživanja domaćinstava na terenu daju nešto drukčiju sliku odnosno stopu nezaposlenosti od oko 31% u 2006.godini. Prema najnovijim podacima iz oktobra 2007.godine Službe za zapošljavanje Srednjobosanskog kantona u općini Vitez je na dan 31.10.2007.godine registrirano 4.507 nezaposlenih osoba što jasno pokazuje da je ovo najveći problem mladih ljudi na općini. Od ukupnog broja nezaposlenih iz ovog perioda sa petim stupnjem kvalifikacije je 26 osoba , sa šestim stupnjem 44 osobe i sa sedmim stupnjem obrazovanja 37 osoba .

Zaposlenost mladih ne može se promatrati kao odvojeno pitanje, izvađeno iz konteksta cjelokupne ekonomske i situacije na tržištu rada u zemlji. Glavni uzrok visoke stope nezaposlenosti mladih je u slaboj ekonomiji i malom broju kreiranih poslova . Izazovi sa kojima se suočava tržište rada su brojni : stope nezaposlenosti su visoke i u porastu posebno za žene i mlade ; stope učešća su niske ; kreirano je svega nekoliko poslova i nažalost , u većini slučajeva , ovi novokreirani poslovi su u neformalnom sektoru ; obrazovni programi nisu u skladu sa zahtjevima tržišta , itd . Obrazovni sistem i škole ne pružaju nikakvu pomoć ili obuku za mlade nakon završetka školovanja , kako bi im olakšao njihovu tranziciju od škole do posla . Pomoć u profesionalnoj orijentaciji i razvoju karijere u potpunosti je odsutna . Nakon završene škole , mladi su prepušteni sami sebi . Bez vođenja , slabo pripremljeni od strane obrazovnog sistema , bez institucije koja će im pomoći nakon što završe školovanje , oni su u potpunosti dezorijentirani. Mladi ljudi se nalaze u začaranom krugu , da bi dobili formalno zaposlenje , moraju pokazati da imaju ranije profesionalno iskustvo i ne postoje druge mogućnosti za stjecanje profesionalnog iskustva osim u formalnom zaposlenju .

2. Problemi mladih

Najizraženiji problemi mladih u oblasti zapošljavanja su:

1. Privrednici općine Vitez nemaju iskazane potrebe za stručnim kadrovima i profilima prema obrazovnim institucijama i Zavodu za upošljavanje
2. Problem velikog broja kadrova na evidenciji Zavoda za upošljavanje koji nemaju perspektivu zaposlenja u bližoj budućnosti
3. Nepostojanje poticajnih sredstava (fonda) za upošljavanje mladih
4. Nedovoljno poznavanje načina i metoda traženja zaposlenja
5. Problem neobjavljivanja natječaja na oglasnim pločama Zavoda za upošljavanje od strane firmi koje traže radnike

3. Podjela problema po bitnosti i hitnosti njihovog rješavanja

Vrlo hitno ali ne bitno	Vrlo hitno i vrlo bitno <ul style="list-style-type: none">- Privrednici općine Vitez nemaju iskazane potrebe za stručnim kadrovima i profilima prema obrazovnim institucijama i Zavodu za zapošljavanje- Problem velikog broja kadrova na evidenciji Zavoda za upošljavanje koji nemaju perspektivu zaposlenja u bližoj budućnosti- Nepostojanje poticajnih sredstava (fonda) za upošljavanje mladih- Nedovoljno poznavanje načina i metoda traženja zaposlenja
Nije ni hitno ni bitno	Nije hitno ali je bitno <ul style="list-style-type: none">- Problem neobjavljivanja natječaja na oglasnim pločama Zavoda za upošljavanje od strane firmi koje traže radnike

Pojašnjenje problema koji su vrlo hitni i vrlo bitni:

Radna grupa je identificirala više problema nezaposlenosti i upošljavanja mladih te se fokusirala na najvažnije . Problemi nisu poredani po prioritetu ali su iste važnosti .

Prvi od problema koji je naveden skreće pažnju da općina Vitez ima veliki broj privrednih subjekata ali isti nemaju iskazane potrebe niti plan potreba za kadrovima i profilima koji su im potrebni te smatramo da je na tom planu jako slaba suradnja sa Zavodom za upošljavanje i obrazovnim institucijama .

Naredni problem skreće pažnju na veliki broj kadrova na evidenciji Zavoda za upošljavanje koji nemaju perspektivu bližeg zaposlenja . Zavod ima evidentirano 1379 osoba III stepena obrazovanja od čega prodavača 329 , bravara 178 , automehaničara 140 , frizera 119 , itd. , IV stepena 566 osoba od čega maturanata gimnazije 145 , ekonomskih tehničara 120 , strojarskih tehničara 97 , kemijskih tehničara 77 , medicinskih tehničara 60 , itd. Navedeni podaci jasno ukazuju na potrebu prekvalifikacije kadrova za zanimanja tražena na tržištu rada pa se ovaj problem nameće kao problem koji se mora kontinuirano i zajednički rješavati .

Također je identificirala problem nepostojanja poticajnih sredstava za upošljavanje mladih , za njihovu tranziciju od škole do posla , te odrađivanje pripravničkog staža .

4. Plan djelovanja

Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije	Troškovi KM
1. Privrednici općine Vitez nemaju iskazane potrebe za stručnim kadrovima i profilima prema obrazovnim institucijama i Zavodu za upošljavanje	- iskazane potrebe prema obrazovnim institucijama i zavodu	-uputiti cirkularno pismo svim privrednicima o ovom problemu -organizirati javnu raspravu	2008 god.	Općina Vitez, Udruga poslodavaca, Zavod za upošljavanje, Sredstva za informiranje	100
2. Problem velikog broja kadrova na evidenciji Zavoda za upošljavanje koji nemaju perspektivu zaposlenja u bližoj budućnosti	prekvalificiran postojeći kadar stvarnim potrebama	-organizirati formalnu ili neformalnu edukaciju -tradicionalne zanate uvesti u obrazovni sistem	kontinuirano	Općina Vitez , nadležno ministarstvo , obrazovne institucije, Zavod za upošljavanje , Udruga poslodavaca	0
3. Nepostojanje poticajnih sredstava (fonda) za upošljavanje mladih	-osigurana poticajna sredstva za upošljavanje mladih	-formiranje fonda za upošljavanje , -animiranje gospodarstvenika - formiranje isturenih odjeljenja PC u gradu	2009 god.	Općina Vitez, potencijalni strani partner , Udruga poslodavaca	50 000
4. Nedovoljno poznavanje načina i metoda traženja zaposlenja	-osmišljene nove suvremene metode i način traženja zaposlenja	-osnivanje biznis servis centra i poslovnog inkubatora za pružanje usluga mladima za aktivno traženje posla	2009 god.	Općina Vitez , Udruga poslodavaca,	15 000
5. Problem neobjavljivanja natječaja na oglasnim pločama Zavoda za upošljavanje od strane firmi koje traže radnike	-uspostavljen sistem redovnog objavljivanja natječaja za upošljavanje u prostorijama Zavoda za upošljavanje	-cirkularno pismo svim zainteresiranim stranama	2008 god.	Općina Vitez, Zavod za upošljavanje	100

Napomena: Pod kontinuiranim djelovanjem podrazumijeva se djelovanje koje počinje s danom implementacije projekta(2008. godina) i traje do kraja implementacije.

Troškovi po godinama:

Godina	Iznos KM
2008.	200,00
2009.	65.000,00
2010.	50.200,00
Ukupno:	115.400,00

5.2. OBRAZOVANJE

1. Analiza stanja

Nosilac razvoja osnovnog i srednjeg obrazovanja općine Vitez je Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i sporta Kantona Središnja Bosna, a lokalna zajednica ima zadatak da prati rad i u svome domenu shodno zakonskim propisima izvršava zadatke i obveze kao i da predlaže određene mjere za poboljšanje uvjeta odgojno-obrazovnog rada u tim institucijama.

Obrazovanje predstavlja jednu od najvažnijih društvenih kategorija, te mu je neophodno posvetiti veliku pažnju kako na državnom tako i na lokalnom nivou.

Na području općine Vitez djeluju sljedeće obrazovne institucije:

- **Pet matičnih Osnovnih škola, a to su:**

1. Osnovna škola „Vitez“ u Vitezu /hrvatski plan i program
Područna škola matične Osnovne škole „Vitez“ nalazi se u naselju Gornja Večeriska
2. Osnovna škola „Vitez“ u Vitezu /bošnjački plan i program
Područna škola matične Osnovne škole „Vitez“ nalazi se u naselju Kruščica
3. Osnovna škola „Bila“ u Biloj /hrvatski plan i program)
4. Osnovna škola „Dubravica“ u Dubravici /hrvatski plan i program
Područna škola matične Osnovne škole „Dubravica“ nalazi se u naselju Šantići
5. Osnovna škola „Dubravica“ u Preočici /bošnjački plan i program
Područne škole matične Osnovne škole „Dubravica“ nalaze se u naseljima Počulica, Bukve i Ahmići
Ukupan broj učenika školske 2007/08 godine za matične i područne osnovne škole na općini Vitez je 3377.

- **Jedan objekt Srednje škole u kojem su smještene dva pravna subjekta:**

- Srednja škola „Vitez“ u Vitezu/hrvatski plan i program
- Mješovita srednja škola „Vitez“ u Vitezu /bošnjački plan i program
Ukupan broj učenika školske 2007/08 godine za srednje obrazovanje na općini Vitez je 866.
- U općini Vitez postoji i **dvogodišnji studij Poslovne ekonomije i Prava** koji djeluju u okviru Mostarskog Sveučilišta na ovim prostorima već deset godina. Težnja općine Vitez je da to preraste u četverogodišnji studij, te da se stvore odgovarajući uvjeti za rad i djelovanje.

Nova reforma u BiH pokrenula je i pitanje inkluzivnog obrazovanja tj. uključivanja djece s posebnim potrebama, predškolskog i osnovnog uzrasta, u redovne odgojno obrazovne ustanove. To je proces koji zahtijeva suočavanje sa velikim brojem različitih potreba svih učenika u školi.

Na razini škole inkluzija zahtijeva fleksibilnost u nastavnom planu i programu te nastavnički pristup sa osjećajem za različite potrebe učenika. Nastavnici moraju steći nove vještine i znanja, ali isto tako neophodno je da budu podržani, te da njihova nastojanja budu vrednovana.

Pomoć školama ostvaruje se kroz: poboljšanje uvjeta rada u školama, sufinanciranje kulturnih i sportskih događaja, takmičenja, plaćaju se sendviči za Rome, sufinanciranje prijevoza učenicima kojima udaljenost od mjesta boravka do škole iznosi više od 4 km, stipendiranje, pomoć socijalno ugroženim učenicima i sl.

2. Problemi mladih

Najizraženiji problemi mladih u oblasti obrazovanja su:

1. Sanitarni čvorovi u četiri osnovne škole su u veoma lošem stanju
2. Slaba opremljenost školskih učionica i nepostojanje kabinetske nastave
3. Dotrajala unutarinja i vanjska stolarija
4. Loš položaj djece s posebnim potrebama i socijalno ugrožene djece
5. Nedovoljna kvaliteta praktične nastave
6. Mladi nisu dovoljno ekološki osviješteni i uključeni u društvene aktivnosti
7. Nedovoljno stimulirani i nagrađeni uspješni učenici
8. Obrazovni sustav ne prati potrebe mladih

3. Podjela problema po bitnosti i hitnosti njihova rješavanja

Kako bismo utvrdili koji problemi i potrebe trebaju biti prioritetima u oblasti obrazovanja, razvrstat ćemo ih prema sljedećim kriterijima vodeći računa o mogućnostima i nadležnostima općinske vlasti da se bavi ovim pitanjem:

- Vrlo hitno ali nebitno,
- Nije ni hitno ni bitno,
- Nije hitno ali je bitno,
- Vrlo hitno i vrlo bitno.

Stoga ćemo se i u njihovu rješavanju ravnati prema tim kriterijima.

Vrlo hitno ali nebitno	Vrlo hitno i vrlo bitno - sanitarni čvorovi su u veoma lošem stanju -slaba opremljenost školskih učionica i nepostojanje kabinetske nastave -dotrajala unutarinja i vanjska stolarija -loš položaj djece s posebnim potrebama i socijalno ugrožene djece
Nije ni hitno ni bitno	Nije hitno ali je bitno -nedovoljna kvaliteta praktične nastave -Mladi nisu dovoljno ekološki osviješteni i uključeni u društvene aktivnosti -nedovoljno stimulirani i nagrađeni uspješni učenici -obrazovni sustav ne prati potrebe mladih

Pojašnjenje problema koji su vrlo hitni i vrlo bitni:

Većina škola na općini Vitez je izgrađena unazad 20-40 godina. Kako do sada na tim školama nisu rađene ozbiljnije rekonstrukcije, a imajući u vidu i ratna dešavanja, tako su i problemi koji su definirani kao vrlo hitni i vrlo bitni, došli u fazu neodgodivog rješavanja. Uglavnom je riječ o problemima neopremljenosti nastavnim učilima, dotrajala stolarija, problem sanitarnih čvorova koji sa sobom nosi i probleme zaraze ako se brzo i adekvatno ne riješe, nepostojanje programa inkluzivne nastave, a uz to obrazovni sustav ne prati potrebe mladih, koji će sutra biti nosioci društvenog i političkog života. Kako su ovo problemi koji sa sobom nose izdvajanje velikih novčanih sredstava tako je i njihova realizacija otežana.

4. Plan djelovanja

Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije	Troškovi KM
1.Sanitarni čvorovi u četiri osnovne škole su u veoma lošem stanju	-sanirani sanitarni čvorovi	-analiza stanja i izrada predračuna za svaku školu -upućivanje zahtjeva ka nadležnom ministarstvu, općini Vitez, zamolbe ka gospodarstvenicima i drugim institucijama	2008 do realizacije	Škole, Nadležno ministarstvo, općina Vitez,	0,00
2.Slaba opremljenost školskih učionica i nepostojanje kabinetske nastave	-opremljene školske učionice sa kabinetskom nastavom	-analiza stanja po svim školama i izradu predračuna -upućivanje zahtjeva ka nadležnom ministarstvu, lokalnoj zajednici, gospodarstvenicima i drugim institucijama -akcija putem vijeća učenika i vijeća roditelja	2008 do realizacije	Nadležno ministarstvo, općina Vitez, Udruga poslodavaca, Škole	0,00
3.Dotrajala unutarnja i vanjska stolarija	-ugrađena nova stolarija	-analiza stanja po školama i izrada predračuna -upućivanje zahtjeva ka gospodarstvenicima	2008 do realizacije	Nadležno ministarstvo, Udruga poslodavaca, općina Vitez	0,00
4.Loš položaj djece s posebnim potrebama i socijalno ugrožene djece	-poboljšan položaj djece s posebnim potrebama	-utvrđivanje broja djece s posebnim potrebama i socijalno ugrožene djece -angažiranje mladih volontera -osiguranje prilaza i didaktičkih sredstava -medijska kampanja -formiranje mobilnog tima stručnjaka za praćenje i pomoć djece s posebnim potrebama	2008 do realizacije	Škole, Nadležno ministarstvo, općina Vitez, Omladinske organizacije,	2250,00 (općinska sredstva)
5.Nedovoljna kvaliteta praktične nastave	-poboljšana kvaliteta praktične nastave	-organiziranje okruglog stola na istu temu u suradnji sa nadležnim ministarstvom -suradnja sa Udrugom poslodavaca -suradnja sa Zavodom za upošljavanje -medijska kampanja	2008 do realizacije	nadležno ministarstvo, Škole, općina Vitez	100,00
6.Mladi nisu dovoljno ekološki osvješćeni i uključeni u društvene aktivnosti	-ekološka razina svijesti mladih je poboljšana, mladi su uključeni u različite društvene aktivnosti	-organiziranje seminara, okruglih stolova, izrada brošura na temu zaštite okoliša -formiranje ekoloških i drugih sekcija pri školama -suradnja sa Udrugama građana i općinom	2008.-2010.	Škole, općina Vitez, Ekološka udruga, Udruga građana	2008.; 500,00
7.Nedovoljno stimulirani i i nagrađeni uspješni učenici	-stimulirani i nagrađeni uspješni učenici	-prijedlog dogovora o načinu stimuliranja uspješnih učenika (okrugli stol-škole, općina, Udruga poslodavaca, mladi) -medijska kampanja	2008	Škole, općina Vitez, Udruga poslodavaca	4.000,00
8.Obrazovni sustav ne prati potrebe mladih	-obrazovni sustav prati potrebe mladih	-seminar, okrugli stolovi na temu izmjene nastavnog plana i programa -medijska kampanja -dopis nadležnom ministarstvu o potrebi izmjena postojećeg obrazovnog sustava	2008 do realizacije	Nadležno ministarstvo, Škole, općina Vitez	100,00

Troškovi po godinama:

Godina:	Iznos:
2008	6.950,00
2009	6.950,00
2010	6.950,00
UKUPNO:	20.850,00

5.3. ZDRAVSTVO

1. Analiza stanja

Zdravlje je stanje potpunog psihofizičkog i socijalnog blagostanja, a ne samo odsustvo bolesti. Očuvanje zdravlja i njegovo podizanje na višu razinu je trajan proces koji ne ovisi samo o zdravstvenim radnicima nego i mnogobrojnim drugim čimbenicima iz neposredne okoline i vremena (ekonomski i socijalni uvjeti, društvena kretanja, obitelj, škola i dr.).

U istraživanju o problemima mladih u zdravstvu uočeni su neki osnovni problemi, ali je veličina i spektar problema znatno kompleksniji.

Iluzorno je govoriti o zdravlju mladih, a u isto vrijeme ne govoriti o zdravlju društva i sredine u kojoj ti mladi odrastaju. Većina problema mladih proističe iz neznanja, neshvaćanja ili ignoriranja opasnosti do kojih dolazi uslijed određenog oblika ponašanja. Analizirajući protekli desetogodišnji period globalno se može reći da se pogoršalo stanje posebno na planu mentalnog zdravlja mladih i djece i da je sve češći udio ove patologije u ukupnom pobolu (povećan broj konzumenata duhana, alkohola, opojnih supstanci, promiskuitet, poremećaj ponašanja ličnosti, delikventno ponašanje, neadaptiranost, neprihvatanje autoriteta i istinskih vrijednosti, neželjena trudnoća, spolno prenosive bolesti, psihotičnog ponašanja, PTSP i dr.), a što je uveliko odraz sveukupnog stanja u društvu. Shodno tome potrebno je poduzeti edukativne i praktične korake na podizanju svijesti, informiranosti i zainteresiranosti mladih za očuvanje zdravlja.

Imajući u vidu onu narodnu izreku „ZDRAVLJE SE NE MOŽE KUPITI“ i da je kasno kad se mora trčati za zdravljem, imamo namjeru da idemo ispred zdravlja u pravcu očuvanja i pravovremenog djelovanja, čiji je cilj psihofizički zdrav mladi čovjek sposoban za život i sve životne izazove.

2. Problemi mladih

Najizraženiji problemi mladih u oblasti zdravstva su:

1. Ne postoji dovoljna briga za mentalno i fizičko zdravlje mladih
2. Mladi su izloženi porocima i nemaju mogućnost upoznati se s njihovim rizicima i posljedicama po zdravlje i život
3. 20% mladih ne koristi nikakvu zaštitu prilikom seksualnih odnosa
4. Veliki broj mladih ne posjećuje redovno stomatologa

3. Podjela problema po bitnosti i hitnosti njihovog rješavanja

Vrlo hitno ali ne bitno	Vrlo hitno i vrlo bitno <ul style="list-style-type: none">- Mladi su izloženi porocima i nemaju mogućnost upoznati se s njihovim posljedicama- 20% mladih ne koristi nikakvu zaštitu prilikom seksualnih odnosa- Veliki broj mladih ne posjećuje redovno stomatologa, pa je karijes prijeteca bolest za buduće generacije- mladi se malo brinu za svoje mentalno i fizičko zdravlje
Nije ni hitno ni bitno	Nije hitno ali je bitno

Pojašnjenje problema koji su vrlo hitni i vrlo bitni:

Radna grupa je identificirala više problema iz oblasti zdravstva te se fokusirala na najvažnije . Problemi nisu poredani po prioritetu, ali su iste važnosti .

1. Mladi su izloženi porocima (cigarete, alkohol, droge) i nemaju mogućnost upoznati se njihovim rizicima i posljedicama po zdravlje i život. Istraživanje je dalo sljedeće podatke:
 - 61% mladih je probalo ili koristi cigarete
 - 58% mladih je probalo ili koristi alkohol
 - 15% mladih je probalo ili koristi marihuanu
 - 5% mladih je probalo ili koristi teške droge.
2. 20% mladih ne koristi nikakvu zaštitu prilikom seksualnih odnosa, što je izravni izvor spolnih bolesti, neželjenih trudnoća, abortusa i mentalne degradacije.
3. Većina mladih ljudi prvi put posjećuje stomatologa kad je već potrebno liječenje ili je već kasno, pa možemo reći da je karijes prijetuća bolest za mlade generacije. Potrebno je navikavati mlade da posjećuju stomatologa u što ranijem uzrastu, kako bi se spriječile kasnije posljedice.
4. mladi ne obavljaju redovite sistematske preglede zbog nedovoljne brige zajednice u kojoj žive, počevši od obitelji, škole do nadležnih institucija. Treba težiti da se u tijeku osmogodišnjeg i srednjeg obrazovanja mladima omoguće najmanje tri sistematska pregleda, kako bi mentalno i fizičko zdravlje podigli na jedan viši nivo.

4. Plan djelovanja

Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije	Troškovi KM
1. 70% mladih se malo brinu za svoje mentalno i fizičko zdravlje	Povećan procent mladih za 20% koji se brinu za svoje mentalno i fizičko zdravlje	-Edukativna predavanja (radionice) o zdravom životu -omogućiti sistematske preglede po školama (sedmi razredi)	-2x godišnje -1x godišnje	Općina Vitez, Ministarstvo zdravstva i socijalne politike KSB, Roditelji, Škole, Dom zdravlja	600,00 KM 6.250,00 KM (općinska sredstva) ukupna sredstva za pregled 18.750,00
2. 20% mladih ne koristi nikakvu zaštitu prilikom seksualnih odnosa	Većina mladih koriste zaštitna sredstva	-Organizirati edukativna i savjetodavna predavanja po školama (uputiti na važnost pregleda) -Napraviti kampanju na Dan borbe protiv AIDS-a, s podjelom prezervativa i promotivnog materijala o spolnim bolestima i prevenciji	-početak školske godine -1x godišnje - Dan borbe protiv AIDS-a	općina Vitez i Ministarstvo zdravstva i socijalne politike KSB, Dom zdravlja ,NVO sektor	1000,00 KM (5 osnovnih škola) 400,00 KM
3. 60% mladih ne posjećuje redovno stomatologa	Povećan procent mladih za 20% koji posjećuju redovno stomatologa	-održavati redovne sistematske preglede za mlade -uvesti redovno savjetovalište mladih (2x godišnje) što je karijes, što uzrokuje, kako ga spriječiti	-početak školske godine -rujan tekuće i svibanj naredne godine	općina Vitez i Ministarstvo zdravstva i socijalne politike KSB, Dom zdravlja, Škole, Roditelji	1.000,00 KM 500,00 KM
4. Mladi su izloženi porocima i nemaju mogućnost upoznati se s njihovim rizicima i posljedicama po zdravlje i život	1. mladih su upoznati sa rizicima i posljedicama korištenja poroka . 2. korištenje poroka među mladima smanjilo se za 15%	-Educirati mlade o temi »Pušenje- ovisnost koja ubija!«. -Educirati mlade o temi «Reci drogi NE!». -Educirati mlade o temi «Alkohol i mladi» -Kontrolirati prodaju cigareta i alkohola maloljetnim osobama	-Dan borbe protiv pušenja -Dan borbe protiv droge -Dan borbe protiv alkoholizma -2008,2009,2010 godine	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike, Dom zdravlja, Škole ,Radio Vitez, Udruženja koja se bave ovim temama Tržna inspekcija	1.000,00 KM

Troškovi po godinama:

Godina	Iznos KM
2008.	10.750,00
2009.	10.750,00
2010.	10.750,00
Ukupno:	32.250,00

5.4. SLOBODNO VRIJEME, KULTURA I SPORT

1. Analiza stanja

Kultura kao kompleksna društvena pojava obuhvata oblast duhovnog i materijalnog stvaralaštva i igra važnu ulogu u odgoju i obrazovanju, te očuvanju kulturne tradicije i vrijednosti društva. Jedan od ključnih ciljeva kulture je edukacija mladih odnosno oplemenjivanje mladih i oblikovanje prostora gdje će pojedinci razvijati svoju kulturu življenja i doživljaj kulture u skladu sa osobnim afinitetima na korelaciji kulturno-povijesno naslijeđe, sadašnjost i budućnost.

Nosilac razvoja kulture je općina Vitez.

Od objekata kulture u naselju Vitez se nalazi: Dom kulture koji u svom sastavu ima kino dvoranu od cca 300 mjesta. Kino dvorana zadovoljava normativ od 40 sjedišta na 1000 stanovnika. U Starom Vitezu u zgradi bivšeg Vatrogasnog doma nalazi se dvorana koja ima cca 150 mjesta. Naselje Vitez ima Gradsku knjižnicu. Djeluju i rade Hrvatsko kulturno društvo „Napredak“, Kulturno društvo Bošnjaka „Preporod“, Vokalna skupina „Viteški akordi“, Romsko kulturno umjetničko društvo „Put Roma“, Kazalište mladih «Vitez»; Plesno modni klub «Let's dance forever», te nekoliko udruga koje njeguju tradiciju i običaje naroda i narodnosti ovog kraja.

Općina ima Radio postaju Vitez i Televiziju „Jasmin“. Djeluje i radi Osnovna glazbena škola „Jakov Gotovac“. U planskom periodu u Vitezu treba izgraditi zavičajni muzej, kao i raditi na uređenju postojećih, i izgradnji novih društvenih domova po mjesnim zajednicama, a što je jedan od preduvjeta za organiziranje kulturnih manifestacija kino i kazališnih predstava.

Sportske aktivnosti na području općine Vitez odvijaju se kroz plansku aktivnost Sportskog saveza i klubova koji u svojim sportskim nadmetanjima organiziraju kolektivna i pojedinačna takmičenja. Na općini Vitez djeluje šesnaest sportskih klubova različitih zanimanja od nogometa, košarke, ragbija, karatea, juda, rukometa, tenisa, stolnog tenisa, šaha, odbojke. U fazi je izgradnja sportske dvorane od 2000 sjedećih mjesta koju do sada općina Vitez nije imala, a potrebna je mladim ljudima kako za sportska tako i kulturna dešavanja.

Treba nastojati osnažiti suradnju između općine Vitez i NVO sektora, posebno omladinskih organizacija kao važnih čimbenika u organizaciji određenih kulturnih dešavanja, značajnih datuma, godišnjica, praznika...itd.

Značajan udio u razvoju kulture imaju i pojedine sekcije koje se organiziraju pri osnovnim i srednjim školama.

2. Problemi mladih

Najizraženiji problemi mladih u oblasti slobodno vrijeme, kultura i sport su:

1. Nedostatak prostora za rad mladih u gradu i periferiji
2. Nedostatak tehničke opreme za rad mladih
3. Mladi su neinformirani o mogućnostima i sadržajima koji im stoje na raspolaganju kada su u pitanju oblasti kulture i sporta
4. Nepostojanje djelatnika za rad s omladinskim i NVO sektorom
5. Nedovoljna edukacija omladinskih i NVO volontera (npr. pisanje projekata, mogućnost stjecanja određenih sredstava, poznavanje zakonske regulative itd.)
6. Nedovoljan broj mladih posjećuje kulturne sadržaje

3. Podjela problema po bitnosti i hitnosti njihovog rješavanja

Vrlo hitno ali ne bitno	Vrlo hitno i vrlo bitno <ul style="list-style-type: none">- Nedostatak prostora za rad mladih u gradu i na periferiji- Nepostojanje djelatnika za rad s omladinskim i NVO sektorom- Mladi nisu dovoljno informirani o mogućnostima i sadržajima koji im stoje na raspolaganju kada su u pitanju oblasti kulture i sporta
Nije ni hitno ni bitno	Nije hitno ali je bitno <ul style="list-style-type: none">- Nedostatak tehničke opreme za rad mladih- Nedovoljna edukacija omladinskih i NVO volontera (npr. pisanje projekata, mogućnost stjecanja određenih sredstava, poznavanje zakonske regulative itd.)- Nedovoljan broj mladih posjećuje kulturne sadržaje.

Pojašnjenje problema koji su vrlo hitni i vrlo bitni:

Radna grupa je identificirala više problema iz oblasti slobodno vrijeme, kultura i sport, te se fokusirala na najvažnije . Problemi nisu poredani po prioritetu, ali su iste važnosti.

1. Nedostatak prostora za rad mladih u gradu i na periferiji onemogućava zadovoljavanje kreativnih potreba i adekvatno korištenje slobodnog vremena. Nakon provedenog istraživanja došli smo do zabrinjavajućih rezultata kako mladi neplanski koriste svoje slobodno vrijeme (kafići, gledanje televizije), te je nužno ulagati sredstva u obnovu i izgradnju omladinske infrastrukture.
2. Uslijed nepostojanje djelatnika za rad s omladinskim i NVO sektorom svi poslovi suradnja, ideje, itd. tretiraju se kao usputni poslovi, ne pridaje im se dovoljna važnost, nema sistematskog praćenja realizacije projekata, kao i zajedničkog rada na identificiranju problema mladih, njihovog rješavanja, a na opće zadovoljstvo partnerskih strana.
3. Mladi nisu dovoljno informirani o mogućnostima i sadržajima koji im stoje na raspolaganju kada su u pitanju oblasti kulture i sporta tj. saznanja koji sve klubovi postoje u Vitezu, koja je razina takmičenja, mogućnost uključivanja u iste a to isto vrijedi i na polju kulture.

4. Plan djelovanja

Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije	Troškovi KM
1. Nedostatak prostora za rad mladih u gradu i na periferiji	Osiguran prostor za rad mladih	- uputiti dopis nadležnoj instituciji (općini-općinskom vijeću) za iznalaženje prostora - napraviti analizu stanja postojećih prostora u okviru javnih ustanova i drugih objekata	2008 do realizacije 2008	Općina Vitez, udruge mladih	3.600,00
2. Nedostatak tehničke opreme za rad mladih	Osigurana minimalna teh. oprema za rad	- pisanje dopisa nadležnim institucijama, ministarstvima i drugim organizacijama za iznalaženje sredstava potrebnih za tehničku opremu	2008 do realizacije	Udruge mladih	2.000,00
3. Mladi nisu dovoljno informirani o mogućnostima i sadržajima koji im stoje na raspolaganju kada su u pitanju oblasti kulture i sporta	50% mladih je upoznato s mogućnošću i sadržajima u oblasti kulture i sporta	- organizirati radio emisije na teme: kultura i sport u našem gradu - tiskati prigodne brošure o sadržajima koji se nude na temu kulture i sporta u našem gradu	2008.-2010.	Općina Vitez, Kulturna i sportska udruženja, Udruge građana	300,00
4. Nepostojanje djelatnika za rad s omladinskim i NVO sektorom	Uposlen djelatnik za rad s omladinskim i NVO sektorom	- izmjena sistematizacije s prijedlogom uposlenja stručnog suradnika za omladinski i nvo sektor	2008	Općina Vitez	Kroz proračun
5. Nedovoljna edukacija omladinskih i NVO volontera (npr. Pisanje projekata, mogućnost stjecanja određenih sredstava, poznavanje zakonske regulative itd.)	25% mladih je educirano na području pisanja projekata, upoznavanjem s zakonskom regulativom itd.	- organizirati radionice na teme pisanja projekata i upoznavanje zakonske regulative koja regulira oblast omladinskog i nvo sektora	2008.-2010.	Općina Vitez, Udruge mladih	300,00
6. Nedovoljan broj mladih posjećuje kulturne sadržaje	50% mladih posjećuje kulturne sadržaje	- medijski na drugi prilagođen način predstaviti određen kulturni događaj - napraviti i objaviti kalendar stalnih kulturnih dešavanja na općini Vitez - objaviti na web stranici glavna kulturna dešavanja	2008.-2010.	Općina Vitez, Kulturna i sportska udruženja, Udruge građana i dr.	1000,00

Troškovi po godinama:

Godina	Iznos
2008.	7.200,00
2009.	7.200,00
2010.	7.200,00
Ukupno:	21.600,00

5.5. INFORMIRANJE I AKTIVNO SUDJELOVANJE MLADIH U DRUŠTVU

1. Analiza stanja

Informiranje predstavlja veoma značajnu društvenu djelatnost, od čijeg pravilnog funkcioniranja u znatnoj mjeri zavisi i stanje političkog, društvenog, ekonomskog, socijalnog i svakog drugog raspoloženja građana zajednice. Društvo/zajednica bez pravovremene, istinite i svestrane informacije, prije ili poslije ostaje bez osnove koja osigurava njegov demokratski razvitak. Pravo građana na pravilno informiranje i obaviještenost o radu organa uprave jedna je od osnovnih pretpostavki za uspješno funkcioniranje zajednice. Općina Vitez ne posjeduje u formalnom smislu Odjel za informiranje ili odnose s javnošću, nego ove poslove obavlja općinski službenik koji je zaposlen na mjestu savjetnika općinskog načelnika. Općina Vitez putem ovoga službenika, te redovitim obavještenjima i povremenim održavanjem konferencija za tisak informira građane o odlukama i smjernicama rada lokalnih organa uprave, te svim projektima i aktivnostima koje planira ili realizira. Informiranje javnosti se obavlja putem organizacije konferencija za tisak ili javnih sastanaka, pozivanjem novinara na mjesta događanja, redovitim saopćenjima za tisak, informacijama za javnost, obavještenjima ili upozorenjima. Načelnik općine Vitez, prema Statutu općine dva puta tjedno održava sastanke s građanima, na kojima razgovara o konkretnim problemima i odgovara na konkretna pitanja građana. Informativni bilten Općine Vitez je glasilo Općine, ali i svih građana, putem kojega se nastoji pravodobno informirati građane o svim aktivnostima organa uprave, ali i nastoji stvoriti interakcija s građanima. Dinamika tiskanja biltena je jednom mjesečno. Građani se pozivaju i stimuliraju da kroz izravan kontakt s predstavnicima lokalne administracije, bilo putem info-pulta ili u izravnom kontaktu sa službenicima sudjeluju u kreiranju politike lokalne samouprave.

Web stranica općine Vitez www.gradvitez.info je predstavljala značajan projekt u procesu informiranja javnosti, no trenutno još uvijek nije dovoljno ažurirana.

Alternativna, znatno ažurnija web stranica koja se koristi za informiranje javnosti je ona koju posjeduje Udruga mladih „Enter“ - www.vitez.info, na kojoj su ažurirane rubrike vijesti po oblastima i koja posjeduje forum na kojem se građani izravno obraćaju i traže odgovore na pitanja, daju sugestije ili komentiraju rad lokalnih organa uprave.

Značajno mjesto pripada i suradnji sa lokalnim i regionalnim elektronskim i pisanim medijima, putem kojih plasira najveći broj informacija. Putem lokalne televizije „Jasmin“ redovito se emitira cjelokupna sjednica Općinskog vijeća, dok u redovitim gostovanjima predstavnika lokalne administracije u programskim cjelinama Radio postaje Vitez članovi lokalne uprave odgovaraju na izravna pitanja građana. Informiranje na prvome mjestu podrazumijeva dvosmjerni komunikacijski proces, te se može konstatirati da općina Vitez nastoji aktivirati sudionike ovoga procesa na optimalni dijalog – kako uposlenike u tijelima lokalne uprave, tako i same građane.

Ono što je jako bitno u današnjem modernom društvu, a do sada se tome nije poklanjalo dovoljno pažnje jest poticanje mladih na aktivno sudjelovanje u društvu. Njihovo sudjelovanje treba poticati bez izuzetaka, što podrazumijeva omogućavanje sudjelovanja mladima kojima je pristup postojećim društvenim strukturama iz različitih razloga otežan, a sudjelovanje od mladih zahtijeva stjecanje znanja ili usavršavanje postojećih znanja i vještina. Preduvjet sudjelovanja je uspostavljanje protoka informacija i dijalog između mladih i lokalnih vlasti.

2. Problemi mladih

Najizraženiji problemi mladih u oblasti informiranja i aktivnog sudjelovanja mladih u društvu su:

1. 32,2% mladih smatra da nisu nikako, a 54,8% da nisu dovoljno i kvalitetno informirani o načinu funkcioniranja i situaciji u općini, o mogućnostima uključivanja u inicijative koje pokreće općina ili nevladin sektor
2. 58% mladih smatra da nisu nikako, a 30% smatra da nisu dovoljno uključeni u udruge građana, građanske inicijative, da je mali broj mladih zastupljen u vlasti, te da ne znaju način kako iskazati svoje mišljenje po određenim inicijativama i pitanjima od važnosti za njih
3. 75% mladih smatra da obrazovni sistem nije usklađen s potrebama mladih tj. ne postoji način dodatnog stjecanja znanja na teme nevladinog sektora, društvenog angažmana mladih, odnosa sa javnošću, pisanje projekata i sl.
4. 30% mladih ne posjećuju nikako dok 58% mladih posjećuju dovoljno kulturne manifestacije organizirane na razini općine, 32,2 % su nedovoljno informirani ili kasno saznaju za ta događanja, a 29% mladih su nezainteresirani

3. Podjela problema po bitnosti i hitnosti njihovog rješavanja

Vrlo hitno ali ne bitno	Vrlo hitno i vrlo bitno <ul style="list-style-type: none">- Mladi nisu dovoljno i kvalitetno informirani o načinu funkcioniranja i situaciji u općini, o mogućnostima uključivanja i inicijativama koje pokreće općina ili nevladin sektor- Mladi nisu dovoljno uključeni u građanske inicijative i udruženja, smatraju da je mali broj mladih zastupljen u vlasti, te da ne znaju način kako iskazati svoje mišljenje po određenim inicijativama i pitanjima od važnosti za njih
Nije ni hitno ni bitno	Nije hitno ali je bitno <ul style="list-style-type: none">- Obrazovni sistem nije usklađen s potrebama mladih, ne postoji način dodatnog stjecanja znanja na teme nevladinog sektora, društvenog angažmana mladih, odnosa sa javnošću, pisanje projekata i sl.- Mladi ne posjećuju dovoljno kulturne manifestacije organizirane na razini općine (nezainteresiranost, kasno ili nikako saznaju za ta događanja)

Pojašnjenje problema koji su vrlo hitni i vrlo bitni:

Nakon provedenog istraživanja među mladima od 15-33 god. na uzorku od 250 ispitanika došli smo do saznanja da na općini Vitez mladi nemaju adekvatne informacije o radu lokalne samouprave, da je mali broj uključen u rad nevladinog sektora, te u inicijative koje pokreće općina ili nevladin sektor.

Smatramo da su to pitanja kojima trenutno treba posvetiti više vremena jer u dosadašnjem periodu toj tematici se nije poklanjala dovoljna pažnja.

Time bi lokalna vlast mogla dio svojih poslova prenijeti na mlade, uspostaviti međusobnu komunikaciju, putem koje će mladima omogućiti stjecanje znanja, iskustava i potrebnih vještina neophodnih za njihovu budućnost, uključivanje u rad općinskih tijela, udruga građana, uposlenja....

Činjenica da u općini Vitez ne postoji Omladinski centar gdje bi mladi mogli dobiti više informacija, jedan je od važnijih problema koji treba riješiti, čime bi uveliko poboljšali rad mladih i njihovo aktivnije sudjelovanje u lokalnoj zajednici.

4. Plan djelovanja

Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti	Vrijeme provođenja	Odgovorne osobe/institucije	Troškovi KM
1. 32% Mladih nisu nikako, a 58% nisu dovoljno i kvalitetno informirani o načinu funkcioniranja i situaciji u općini, o mogućnostima uključivanja u inicijative koje pokreće općina ili nevladin sektor	-50% mladih su dovoljno i kvalitetno informirani o načinu funkcioniranja i situaciji u općini -poznaju načine uključivanja u inicijative koje pokreće općina i nevladin sektor	-ažurirati web općine Vitez	kontinuirano	OV/web master	2008:1200,00
		-kvartalno objavljivati bilten o radu i aktualnostima koje poduzima općina	kontinuirano	Općina Vitez	2008:300,00
		-postaviti Info tačke na značajnijim i prometnim mjestima u gradu kao i po mjesnim zajednicama	2008 god. i po potrebi	Općina Vitez-Odjel društvenih djelatnosti	2008:300,00
		-putem Stručnog suradnika za mlade i NVO sektor, početkom svake školske godine prezentirati način funkcioniranja općinskih tijela, mogućnostima uključivanja u NVO sektor, te izraditi brošuru o istom koja će im biti na raspolaganju	kontinuirano	OV, Odjel društvenih djelatnosti i NVO	2008:200,00
		-radio i TV emisijama informirati mlade i građane o pokrenutim inicijativama i projektima u općini	Kontinuirano (emisija se priprema i emitira jednom mjesečno, a vijesti plasiraju svakodnevno)	OV/Radio postaja Vitez	2008:1200,00
2. 58% mladih smatra da nisu nikako, a 30% smatra da nisu dovoljno uključeni u udruge građana, građanske inicijative, da je mali broj mladih zastupljen u vlasti, te da ne znaju način kako iskazati svoje mišljenje po određenim inicijativama i pitanjima od važnosti za njih	-50% mladih su uključeni u neku od udruga građana, -povećan broj mladih u tijelima vlasti, -mladi poznaju način i postupak pokretanja određenih inicijativa	-putem Info točaka, radio i TV emisija, okruglih stolova i sl raspravljati o temi uključivanja mladih u udruženja i načinu pokretanja inicijativa	Kontinuirano	OV-Odjel za društvene djelatnosti, zastupnik mladih u OV, lokalni mediji	2008:800,00
		-omogućiti sudjelovanje predstavnika mladih na općinskom vijeću	Kontinuirano	OV, zastupnik mladih u Općinskom vijeću	00,00 (volonterski)
		-omogućiti kvartalno susret mladih s načelnikom, kao i stalni kontakt sa službom u čijoj je nadležnosti nevladin sektor	kontinuirano	Ured načelnika, Odjel društvenih djelatnosti i NVO	00,00
				OV, Udruženje mladih	

		-iznalaženje prostora za omladinski centar -pružiti mladima šansu za odrađivanjem pripravničkog staža	2008 god. do rješenja problema kontinuirano	OV, Udruženje poslodavaca, Zavod za upošljavanje	10.000,00 Pokonkretnom projektu
3. 75% mladih smatra da obrazovni sistem nije usklađen s potrebama mladih tj. ne postoji način dodatnog stjecanja znanja na teme nevladinog sektora, društvenog angažmana mladih, odnosa sa javnošću, pisanje projekata i sl.	-u obrazovnom sistemu postoje načini dodatnog stjecanja znanja na teme nevladinog sektora, društvenog angažmana mladih, pisanje projekata i sl.	-u obrazovnom sistemu kroz određene predmete ili dodatnu nastavu mladima omogućiti stjecanje osnovnog znanja na temu društvenog angažmana, NVO sektora, pisanje projekata, ravnopravnosti polova	2008 god. -početak; proces kontinuiran	Odjel društvenih djelatnosti, Škole, Omladinske organizacije	00,00
		-omogućiti stjecanje novih znanja putem okruglih stolova, seminara, radionica i sl.	Kontinuiran	Odjel društvenih djelatnosti, Omladinske organizacije	2008:1000,00
		-formiranje Info centra za mlade(dostupnost svih informacija)	2008 god. do rješenja problema	OV, Udruženje mladih	veza - info centar
4. 30% mladih ne posjećuju nikako dok 58% mladih ne posjećuju dovoljno kulturne manifestacije organizirane na razini općine, 32% su nedovoljno informirani ili kasno saznaju za ta događanja, a 29% mladih su nezainteresirani	-najmanje 60% mladih posjećuju kulturne manifestacije	- medijski na prilagođen način predstaviti određeni kulturni događaj	Kontinuirano	OV, Udruženje mladih, Lokalni mediji	600,00
		-isti objaviti na web stranici općine ili omladinskih organizacija	Kontinuirano	OV, Omladinske organizacije	00,00
		-napraviti i objaviti kalendar stalnih kulturnih sadržaja na općini Vitez	2008 god. -eventualne promjene u narednom periodu	OV, NVO, Radio Vitez, Udruga poslodavaca	2008:300,00
		-mjesečno na Info točkama najavljivati kulturne događaje	kontinuirano	OV, NVO, Radio Vitez	2008:300,00

Napomena: Pod kontinuiranim djelovanjem podrazumijeva se djelovanje koje počinje s danom implementacije projekta(2008. godina) i traje do kraja implementacije.

Troškovi po godinama:

Godina	Iznos
2008.	16.200,00
2009.	7.100,00
2010.	7.100,00
Ukupno:	30.400,00

6. SAŽETAK

Općina Vitez ne može promijeniti realnost u BiH ili u svojoj općini preko noći. Za to ne postoje dovoljni financijski ni ljudski resursi. Stoga je općina pristupila sistemskom i planskom rješavanju problema i zadovoljavanju potreba mladih, a najbolji način za takav pristup jeste izrada strategije.

Mladi, kao i drugi subjekti, svestrano su bili uključeni kako u istraživanje tako i u izradu ovog dokumenta; oni trebaju uzeti budućnost u svoje ruke, a općina Vitez će im pomoći u tome.

6.1. Pregled troškova po godinama i oblastima

Oblast	2008.g.(KM)	2009.g.(KM)	2010.g.(KM)	Ukupno KM
Zapošljavanje	200,00	65.000,00	50.200,00	115.400,00
Obrazovanje	6.950,00	6.950,00	6.950,00	20.850,00
Zdravstvo	10.750,00	10.750,00	10.750,00	32.250,00
Slobodno vrijeme,kultura i sport	7.200,00	7.200,00	7.200,00	21.600,00
Informiranje i aktivno sudjelovanje u društvu	16.200,00	7.100,00	7.100,00	30.400,00
Ukupno po godinama	41.300,00	97.000,00	82.200,00	220.500,00

6.2. Provođenje i monitoring

Strategija za mlade je napisana s ciljem da nađe svoju primjenu u roku koji je njome predviđen. Ona predstavlja prvi dokument koji planski i strateški prilazi rješavanju problema i zadovoljavanja potreba mladih.

Provođenjem strategije i u njoj predviđenih planova djelovanja u pet različitim oblastima omogućuje se ciljan i smislen pristup unaprjeđenju položaja mladih na području općine Vitez.

Kako bismo u naredne tri godine, za koliko je strategija i napisana, mogli pratiti i evaluirati učinak aktivnosti koje se provode, neizostavno je da se radna grupa, odnosno radna tijela sastaju periodično i po potrebi kako bi sagledali provođenje u odnosu na planirane ciljeve, rezultate, aktivnosti, ali i troškove.

Sistem praćenja (tzv.monitoringa) omogućuje svim uključenim stranama da se informiraju o napretku provođenja strategije, te da u političkom procesu koriste svoj utjecaj kako bi Općina proračunska sredstva što bolje utrošila i jednako tako prezentirala javnosti.

Monitoring strategije za mlade od posebnog je značaja s obzirom da (još) ne postoje iskustva koja bi potvrdila uspješnost određenih aktivnosti u rješavanju problema. Njime će se pratiti proces od problema do rješenja. U monitoring trebaju biti uključeni svi subjekti iz omladinskog sektora- ne samo osobe koje su sudjelovale u izradi strategije već i implementatori, ciljne grupe, te druge organizacije, institucije i ustanove koje imaju doticaja s mladima.

Monitoring služi da ustanovi u kojoj mjeri i koliko uspješno strategija doprinosi poboljšanju položaja mladih. Na dva ključna pitanja može se odgovoriti monitoringom:

1. Obećavaju li strategije i realnost njezina provođenja da će se problemi mladih smanjiti? Je li strategija valjana i provodi li se adekvatno?
2. Slijede li strategiju aktivnosti koje se provode? Postoji li još uvijek osnova za partnerstvo?

Ovi podaci potrebni su kako građanskom društvu, tako i Općini kako bi mogli stajati iza svoje uloge u partnerstvu.

Tehnike koje će se koristiti za monitoring:

1. anketa
2. prikupljanje statistika od svih subjekata koji se bave pitanjima mladih
3. intervju
4. održavanje okruglih stolova

Očekuje se da će zajedničkim zalaganjem svih uključenih i zainteresiranih strana strategija opravdati svoje postojanje i biti primjer kako jedino institucionalno i strateško planiranje rješavanja problema i zadovoljavanje potreba mladih, ustanovljenih istraživanjem, može unaprijediti današnji loš položaj mladih u društvu.